

Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

Кафедра економіки і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з НМР та І
К. Г. Михайльова

”11” червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економічні та правові студії (вступ до фаху). Академічна доброчесність.»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 – Економіка

Освітня програма «Бізнес-економіка та її правове забезпечення»

Факультет «Бізнес управління»

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічні та правові студії (вступ до фаху). Академічна доброчесність.» для здобувачів за спеціальністю 051 «Соціальні та поведінкові науки», освітня програма «Бізнес-економіка та її правове забезпечення»

Розробник:: д. ек. н., професор кафедри економіки і права
Яременко Олег Леонідович

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки та права

Протокол від 3 червня 2024 року № 11

Завідувач кафедри економіки та права

Рубан Л.І.

«3» червня 2024 року

Схвалено радою факультету «Бізнес управління»

Протокол від 10 червня 2024 року № 5

Голова

Астахов В.В.

« 10 » червня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів здатності виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях, розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки, здатності пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати, розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Обсяг в кредитах – 3/90

Статус дисципліни – обов'язкова

Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять	
Повний термін навчання	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки:	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
20	6
Практичні	
10	8
Лабораторні	
-	-
Самостійна робота	
30	76
Індивідуальні завдання	
-	-
Види підсумкового контролю	
Залік	Залік

Передумови для вивчення дисципліни є наявність таких фахових компетентностей як здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами, здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин, розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

Очікувані результати навчання:

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 25. Демонструвати здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Мова навчання: українська

2. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ ДО XVIII СТОЛІТТЯ

Тема 1. Економічна думка Стародавнього Світу

Натурально-господарська ідеологія мислителів і правителів Стародавнього Сходу. Закони господарської політики у Вавілонії при царі Хаммурапі. Старокитайська економічна думка в ученні Конфуція. Економічна думка в Стародавньому Римі. Економічні доктрини античного (класичного) рабства в працях старогрецьких філософів. Ксенофонт і його трактат «Домострой». Проекти ідеальної держави в працях Платона. Модель господарського життя в концепції Арістотеля про економіку і хрематистику.

Тема 2. Особливості середньовічних економічних переконань

Особливості середньовічних економічних переконань у зв'язку із впливом релігійної ідеології. Школа каноністів в її теоретико-методологічних постулатах. Особливості переконань Августина Блаженного і Фоми Аквінського. Вплив християнства на життя середньовічного суспільства.

Економічна думка схоластів: теорія справедливої ціни, заборона на стягування відсотків. Економічні причини релігійних воєн і їх вплив на європейську економіку.

Тема 3. меркантилізму

Меркантилістська система як концепція про багатство, період «первинного накопичення капіталу» і зародження основ ринкових економічних відносин. Принципи методології меркантилістів. Місце меркантилізму в історії світової економічної думки.

Особливості ранніх і пізніх меркантилістських доктрин про активне сальдо торгового балансу. Виникнення металевої і кількісної теорій грошей. Зрілий меркантилізм в переконаннях Т. Манна, Р. Кантільона, Дж. Ло. Кольбертизм – специфіка французького меркантилізму. Значення меркантилізму як першої школи буржуазної політичної економії.

Економічні проблеми феодальної Русі і їх віддзеркалення у творах А. Л. Ордин-Нащокіна, І. Т. Посошкова.

Тема 4. Розвиток економічних шкіл: фізіократи

Абсолютизація ролі сільського господарства в економічних поглядах фізіократів. Особливості економічного вчення Ф. Кене.

Теоретичне осмислення «чистого» (додаткового) продукту, капіталу і його структури. Поділ суспільства на класи. «Економічна таблиця» Ф. Кене. Доктрина природного права і політика *laissez faire* як ідеологічна основа фізіократичної теорії. Порівняльний аналіз меркантилізму і фізіократи.

Тема 5. Створення класичної політичної економії: А. Сміт Д. Рікардо, Т. Мальтус

Предмет і метод класичної політичної економії. Загальні характерні ознаки «класичної школи» і основні етапи її еволюції.

У. Петті – родоначальник класичної політичної економії в Англії. Основні теоретичні положення «Трактату про податки і збори». Виникнення «класичної школи» у Франції. П. Буагільбер і його «звинувачення Франції».

А. Сміт – центральна фігура класичної політичної економії. Визнання саморегуляції економіки класового суспільств і пріоритетного значення у створенні національного багатства сфери виробництва. Вартість як початкова категорія економічного аналізу. Основні ідеї роботи «Дослідження про природу і причини багатства народів». Поняття «економічна людина» і «невидима рука», «догма Сміта». Формулювання продуктивної і непродуктивної праці; учення про доходи; визначення капіталу; проблема відтворення.

Економічне вчення Д. Рікардо. Теорія вартості. Трактатування капіталу, прибутку, заробітної платні, земельної ренти.

Же. Б. Сей – послідовний і значний продовжувач творчої спадщини А. Сміта. Теорія трьох головних чинників виробництва вартості і доходів. Економічне вчення Т. Мальтуса. Теорія народонаселення.

МОДУЛЬ II. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ В XIX-XX ВІКАХ

Тема 6. Неортодоксальна економічна теорія XIX століття

Передумови виникнення марксизму. Промисловий переворот в Англії як передумова нової теорії. Історичне значення марксизму і межі його застосування у сфері ринкової економіки.

Предмет і метод теорії К. Маркса. Товар і суперечності, що полягають в товарі і праці: споживна і мінова цінність, конкретна і абстрактна праця. Теорія додаткової цінності: формули кругообігу, визначення капіталу, необхідна і додаткова праця, експлуатація робітників капіталом.

Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок XIX ст.) і його загальна характеристика. Р. Оуен і його проекти соціалістичних перетворень. Концепція «розумного устрою суспільства». Ш. Фур'є як автор оригінальної моделі «справедливого» соціального устрою майбутнього. Критика представників класичної школи.

Предмет і метод німецької історичної школи. Причини виникнення німецької історичної школи. «Національна система політичної економії» Ф. Ліста: «космополітична» політекономія. «Стара» і «нова» історична школа: представники, основні напрями досліджень.

Становлення фінансово-кредитної системи. Пропаганда ідей еволюції ринкових економічних відносин в працях М. І. Туган-Барановського. Російська економічна думка в радянський період. Концепція народногосподарського планування і економічного зростання в працях А. У. Чаянова. Розробка теорії сільськогосподарської кооперації. Теорія довгих хвиль М. Д. Кондратьєва.

Тема 7. Маржиналізм: етапи розвитку і теоретичні школи

Передумови виникнення, суть і особливості маржиналізму. Етапи «маржинальної революції», їх загальні і відмітні ознаки. Переоцінка цінностей «класичної школи».

Попередники маржиналізму. Перший і другий закони Госсена.

Австрійська школа і її особливості. Методологічні позиції К. Менгера в «Основах політичної економії». Розв'язання проблем ціноутворення та фактори виробництва в «Основах теорії цінності господарських благ» О. Бем-Баверка. Мультиплікативний спосіб визначення сумарної корисності Ф. Візером. Особливості його поглядів на приватну власність і приватне підприємництво.

Лозанська і англійська школи маржиналізму. Суб'єктивізм маржинальних концепцій У. Джевонса. «Лозанська школа» Л. Вальраса. Особливості першої математичної моделі макроекономічного моделювання. Концепція загальної економічної рівноваги В. Парето.

Теоретико-методологічні особливості другого етапу «маржинальної революції». А. Маршалл – основоположник «кембриджської школи» маржиналізму.. Систематизація ідей маржиналізму в його роботі «Принципи економікс». Формування неокласичної школи А. Маршалла: поняття рівноважної ціни, надлишок споживача.

Тема 8. Інституціональна економіка.

Визначення одиниці аналізу в межах інституціонального напрямку досліджень. Сутність, класифікація і значення інститутів. Принципи їх взаємодії. Система інститутів. Значення інститутів: експериментальна економіка. Норма як базовий елемент інститутів. Норма як результат раціонального вибору. Дослідження раціональності в експериментальній економіці, теорії неповної раціональності та соціології. Теорія суспільного вибору. Норма як передумова економіки угод. Співвідношення угод. Особливості інституціональної методології дослідження.

Формування та етапи розвитку інституціоналізму Межі застосування неокласичного підходу. Парадигма неокласики. Повнота інформації. Досконала конкуренція. «Номо економікус». «Дерево» інституціоналізму. Етапи розвитку інституціоналізму. Еволюція предмету та методології дослідження. Старий (американський або класичний) інституціоналізм. Т. Веблен., Дж. Коммонс. У. Мітчел. Неінституціональна економіка. Дж. Гелбрейт. Я. Тінберген. Г. Мюрдаль. Ф. Перру. Нова інституціональна економіка. Дж. Б'юкенен. Р. Коуз. Д. Норт. М. Олсон. Дж. Стіглер. Г. Саймон. Р. Фогель. О. Уільямсон. К. Менар. Е. Де Сото та ін. Класифікація сучасних інституціональних концепцій. Теорія економіки угод. Л. Тевено. О. Фавро. А. Орлеан. Р. Буайе. Теорія прав власності. Д. Уолліс. А. Алчіан. Г. Демсец. Р. Ріхтер. Х.Й. Зігенталер. Теорія трансакційних витрат. Р. Коуз. Р. Фогель. Д. Норт. Теорія економіки права. Р. Познер. С. Пейович. Г. Каламбрезі. Г. Беккер. Теорія суспільного вибору. Е. Ерроу. Дж. Б'юкенен. Г. Таллок. М. Олсон. Теорії трансформації економіки і суспільства. П. Друкер. Дж. Гелбрейт. Р. Тібольт. К. Кларк. Ф. С. Малле. А. Турен. Ж. Фураст'є. Ф. Штернберг. Р. Арон. Ж. Еллюль. А. Тоффлер. Д. Белл. Дж. Несбіт. П. Абурден.

Інституціональна структура ринкової економіки Правила та їх види. Ієрархія правил. Варіанти співвідношення формальних і неформальних правил. Класифікація санкцій за недотримання правил. Умови ефективності неформальних правил. Поняття та класифікація інститутів. Функції та роль інститутів. Порівняльна характеристика інституціональних рамок. Інституціональна структура та інституціональне середовище. Інституціональна структура ринкової економіки як одна з підсистем економічної системи суспільства. Інституціоналізація ринкової інфраструктури. Шляхи та напрями розвитку ринкової інфраструктури. Наслідки розвитку ринкової інфраструктури. Основні складові інституційної структури ринкової економіки.

Права власності Сутність та роль власності в економічній системі. Основні складові права власності за А. Оноре. Теорії виникнення та розвитку прав власності. Специфікація прав власності. Розмивання прав власності. Загальна власність (вільний доступ). Комунальна власність. Комунальна власність та проблема прийняття рішень. Приватна власність. Переваги та фактори, значимі для встановлення режиму приватної власності. Особливості ефективних прав власності. Державна власність. Розподіл прав власності. Теорема Коуза.

Трансакції та трансакційні витрати Трансакції: поняття та значення. Види трансакцій за Дж. Коммонсом. Торгова трансакція. Трансакція управління. Трансакція раціонування. Класифікація трансакцій за О. Уільямсоном. Ознаки трансакцій. Трансакційні витрати: поняття та значення. Види трансакційних витрат. Види внутрішньофірмових трансакційних витрат, пов'язані з ними проблеми і способи їх вирішення. Витрати виявлення альтернатив. Витрати здійснення розрахунків. Витрати виміру. Витрати укладання контракту. Витрати специфікації і захисту прав власності. Витрати опортуністичної поведінки. Способи мінімізації трансакційних витрат.

Контракти Поняття контракту. Принципи контрактних зобов'язань. Основні напрями і положення теорії контрактів. Типи контрактів. Контракт купівлі продажу. Контракт найму. Трудовий контракт. Кредитний контракт. Особливості контрактів. Складові контракту. Структура контракту. Параметри контракту. Порівняльна характеристика класичного, неокласичного і реляційного контрактів. Чинники, що впливають на вибір типу контракту. Економічні теорії

контрактів. Основні поняття контрактного права. Забезпечення дотримання правил. Правила, що виконуються самі.

Економічні організації Сутність організації, її відмінність від інституту. Фактори, що визначають розмір організації. Специфічність активів. Невизначеність. Схильність сторін до ризику. Складність угоди. Ціна доступу до закону. Інституціональні основи діяльності підприємства (фірми). Теорія фірми. Фірма: поняття, структура та траєкторія розвитку. Проблема взаємовідносин принципала і агента, варіанти її вирішення. Внутрішня структура фірми. Траєкторія розвитку фірми. Баланс фірми як джерело інформації про її структуру. Типологія фірм. Підприємство, яке працює в командній економіці. Підприємство перехідного типу. Гібридні форми інституційних угод. Організаційно-правова форма як джерело інформації про стратегію фірми. Критерій вибору організаційно-правової форми фірми.

Держава як економічна організація Теорія держави. Поняття держави в новій інституціональній теорії. Держава як організація. Підходи до розгляду держави: держава як фірма; як установа з колективним власником; як установа з єдиним власником. Функції держави. «Провали» держави. «Межа» держави. Проблема взаємовідносин принципала і агента, варіанти її вирішення. Модель держави Д. Норта. Держава як інститут. Роль держави. Типологія держав. Перерозподільні функції держави та рентоорієнтована поведінка. Домогосподарство Поняття домашнього господарства в інституціональній теорії. Ознаки домогосподарств. Види домогосподарств. Функції домогосподарств. Домогосподарство як суб'єкт ринку. Роль домашніх господарств у розвитку ринкових відносин. Домашнє господарство в командній економіці. Домашнє господарство в ринковій економіці. Домашнє господарство в трансформаційній економіці. Порівняльна характеристика типів домашнього господарства. Доходи та витрати домогосподарств. Взаємозв'язок домогосподарств із фірмами та державою. Роль рутини у функціонуванні домашнього господарства. Економічна поведінка домогосподарств. Людський капітал і мотивація Сутність поняття "людський капітал". Особливості людського капіталу. Відмінності людського та речового капіталу. Аналітична єдність речового та людського капіталу. "Людський капітал" за трьома рівнями. Інвестиції в людський капітал та їх особливості. Відмінності інвестицій в людський капітал від інших видів інвестицій. Склад інвестицій в людський капітал. Раціональна поведінка. Принцип раціональності. Аналіз вигод і витрат при інвестиціях в освіту. Методи оцінки економічної ефективності інвестицій в людський капітал. Поняття мотивації, потреб та винагород. Закон результату. Модель мотивації поведінки через потреби. Інституціональна трансформація економіки України Стабільність інституціональної структури та інституціональні зміни. Еволюційний варіант розвитку інститутів та залежність від попередньої траєкторії розвитку. Революційний варіант розвитку інститутів. Імпорт інститутів. Конгруентність інститутів та сценарії інституціонального розвитку. Теорія суспільного вибору і пояснення труднощів інституціональних інновацій. Інституціоналізація ринкової інфраструктури трансформаційної економіки. Інституційні ресурси трансформаційної економіки. Особливості інституціональних перетворень в Україні.

Тема 9. Правова норма

Соціальні норми та їхні види. Відмінність права від інших соціальних норм.

Поняття та ознаки правової норми. Структура правової норми: диспозиція, гіпотеза та санкція. Види правових норм: за функціональною спрямованістю, за предметом правового регулювання, за функціональним призначенням тощо. Спосіб викладення правових норм у правових актах.

Тема 10. Основні поняття та роль академічної доброчесності в навчальному та освітньому процесах.

Поняття та суть академічної доброчесності. Основні правила, принципи та вимоги до дотримання академічної доброчесності. Роль і місце академічної доброчесності в науководослідній діяльності. Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в Україні. Складові поняття академічної доброчесності. Види порушень академічної доброчесності в навчальній діяльності Поняття інтелектуальної власності. Нормативно-правова база забезпечення інтелектуальної власності. Плагіат, як спосіб порушення авторського права. Різновиди

академічного плагіату та способи його виявлення. Особливості роботи із антиплагіатними програмами.

Тема 11. Академічна культура та академічна доброчесність.

Особливості здійснення посилань в науково-дослідницькій діяльності здобувача вищої освіти. Вимоги до перефразування тексту джерела в наукових працях. Шляхи запобігання науковому плагіату.

4. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (для кожної форми навчання)			
		Повний термін навчання		Скорочений термін навчання	
		очна	заочна	очна	заочна
1	Тема 1. Економічна думка Стародавнього Світу	2			
2	Тема 2. Особливості середньовічних економічних переконань	2			
3	Тема 3. . меркантилізму	4			
4	Тема 4. Розвиток економічних шкіл: фізіократи	2			
5	Тема 5. Створення класичної політичної економії: А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус	6			
6	Тема 6. Неортодоксальна економічна теорія XIX століття	2	2		
7	Тема 7. Маржиналізм: етапи розвитку і теоретичні школи	4			
8	Тема 8. Інституціональна економіка	6			
9	Тема 9. Правова норма	2	2		
10	Тема 10. Основні поняття та роль академічної доброчесності в навчальному та освітньому процесах	2	2		
11	Тема 11. Академічна культура та академічна доброчесність.	2	1		
Разом		10	8	-	-

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (для кожної форми навчання)			
		Повний термін навчання		Скорочений термін навчання	
		очна	заочна	очна	заочна
1	Тема 1. Економічна думка Стародавнього Світу Завдання 1. Охарактеризувати економічні погляди мислителів Стародавнього Сходу. Завдання 2. Охарактеризувати економічні погляди мислителів Стародавньої Греції та Риму. Завдання 3. Знайти спільні економічні ідеї в поглядах стародавніх мислителів.	3	8		
2	Тема 2. Особливості середньовічних економічних переконань Завдання 1. Виділити економічні причини і наслідки	3	8		

	Хрестових походів. Завдання 2. Порівняти торгові шляхи: «Із варяг у греки» і «Великий шовковий шлях» Завдання 3. Загальне в поглядах мислителів середньовіччя (А.Блаженний, Ф.Аквінський, Н. Орезм)				
3	Тема 3. Розвиток економічних шкіл: фізіократи і меркантилісти Заданіє1. Провести порівняльну характеристику шкіл фізіократії і меркантилізму: час, причини наслідки, політика, інструменти Заданіє2. Проаналізувати ідеї представників шкіл фізіократів та меркантилістів: спільне та відміну Заданіє3. Перерахувати і вказати суть економічних ідей, що зберегли актуальність до наших днів.	3	8		
4	Тема 4. Створення класичної політичної економії: А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус Завдання 1. Проаналізувати економічні погляди класиків, знайти спільне і відмінність. Заданіє2. Провести порівняльний аналіз ідей класичної школи, фізіократів та меркантилізмом. Заданіє3. Скласти перелік економічних ідей класичної школи, які мають актуальність сьогодні	3	7		
5	Тема 5. Неортодоксальна економічна теорія XIX століття Есе на тему: «Актуальність навчань К. Маркса для економіки України». Заданіє1. Зобразіть схему кризи за К.Марксом із зазначенням причин, наслідків. Завдання 2. Перерахуйте основні досягнення соціалістів, що знайшли відображення в сучасності	3	8		
6	Тема 6. Маржиналізм: етапи розвитку і теоретичні школи. Заданіє1. Провести порівняльну характеристику напрямів маржиналізма. Завдання 2. Навести приклади застосовності в сьогоdnішній реальності досягнень школи маржиналізму.	3	8		

7	Тема 7. Економічна теорія Дж. М. Кейнса Задання 1. Проаналізувати засоби подолання психологічного закону. Задання 2. Зобразити схематично причини, процес і наслідки кризи по Дж.М.Кейнсом. Задання 3. У формі таблиці охарактеризувати інструменти поживлення економіки та їх наслідки.	2	8		
8	Тема 8. Неолібералізм і соціальне ринкове господарство. Задання 1. Робота в групах: Провести порівняльну характеристику інструментів кейнсіанства та монетаризму. Довести їх першорядне значення у формуванні політики держави. Задання 2. Знайти спільне в роботах неоліберального напрямку, яке використовує сьогодні.	3	7		
9	Тема 9. Правова норма Задання 1. Провести аналіз еволюції правовідносин Задання 2. Проаналізувати вплив правових норм в економічному середовищі	2	8		
10	Тема 10. Основні поняття та роль академічної доброчесності в навчальному та освітньому процесах. Підготовка до Дискусії	4	1		
11	Тема 11. Академічна культура та академічна доброчесність. Підготовка до Дискусії	4	1		
	Разом	60	76		

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Історія економічних вчень». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідними практичними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

Методичні рекомендації.

Вибравши варіант завдання згідно з порядковим номером у списку, студенти повинні відповісти на два теоретичні питання, представивши виконане завдання письмово. Починати підготовку матеріалу необхідно з підбору і вивчення літератури. Перш за все слід чітко визначити і терміни, які наводяться в тексті, що потребує звернення до економічних словників. Добросовісне виконання завдання має на увазі використання декількох джерел літератури.

Вимоги до змісту індивідуальної модульної роботи студента:

- розкриття економічних термінів до теми;
- описання місця та часу здійснення економічного вчення, події;
- аналіз особливостей економічного явища, вчення (класифікація, функції, методи і т. п.);
- висновки щодо актуальності в наші дні та можливості застосувати до економіки

України;

- список використаних джерел.

Текст роботи оформляється в наступному вигляді: на першому листі – ПІБ студента, шифр групи, номер варіанту. Далі – відповіді на питання (приблизним обсягом 1–3 сторінки тексту комп'ютерного набору в редакторі Word for Windows, шрифт 14 із інтервалом 1,0 поля – 1,5). У кінці роботи – список використаної літератури (з вказівкою авторів, джерела, місця і року видання).

Оцінка (певна кількість балів) виставляється за наявності якості підготовленого матеріалу з урахуванням самостійного, творчого підходу студента до виконання роботи.

Варіант 1

1. Теорія загальної економічної рівноваги Л. Вальраса.
2. Теорія монополістичної конкуренції Е. Чемберліна.

Варіант 2

1. Основні положення аграрної реформи П. А. Столипіна.
2. Теорія недосконалої конкуренції Дж. Робінсона.

Варіант 3

1. Економічний лібералізм Ф. Хайєка
2. Функції підприємця і трактування прибутку згідно з Ф. Найтом та Й. Шумпетером.

Варіант 4

1. Німецька історична школа.
2. Теорія капіталу і відсотка О. фон Бем-Баверка: прямі та «обхідні» методи виробництва.

Варіант 5

1. «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» Дж. М. Кейнса.
2. Концепція граничної корисності К. Менгера.

Варіант 6

1. Економічні досягнення П. Самуельсона.
2. Теорія пропозиції: погляди, представники.

Варіант 7

1. Дослідження монетаристів.
2. Крива Лаффера.

Варіант 8

1. Крива Філіпса.
2. Ефект реальних касових залишків Пігу.

Варіант 9

1. Ідеї М. Фрідмена.
2. Погляди Ф. фон Хайєка: роль підприємця і конкуренція.

Варіант 10

1. Економічні погляди Франсуа Кене.
2. Автори концепції «надіндустріальної цивілізації» Э.Тоффлера.

Варіант 11

1. Лауреат Нобелівської премії Леонід Канторович.
2. Поняття трансакційних витрат Р. Коуза.

Варіант 12

1. Теорія Т. Веблена: теорія дозвільного класу, демонстративне споживання.
2. Економічні погляди Людвіга фон Мізеса.

Варіант 13

1. Теорія людського капіталу Р. Беккера.
2. Фритредерство і протекціонізм.

Варіант 14

1. Лауреат Нобелівської премії 1971 р. С. Кузнець.
2. Теоретична спадщина К.Маркса.

Варіант 15

1. Реформи Л. Ерхарда у відродженні німецької економіки.
2. Теорія граничної корисності Р. Госсена.

Варіант 16

1. Американська школа і рівняння обміну І. Фішера.
2. Економічні погляди С.Ю. Вітте.

Варіант 17

1. Економічні погляди Лоренца.
2. Економічні погляди Роттбарда.

Варіант 18

1. Теорія «робінзонади».
2. Основний закон соціалістичного накопичення Е. Преображенського.

Варіант 19

1. «Монетарне» правило М. Фрідмана.
2. Економічні погляди А. Пігу.

Варіант 20

1. Сучасна економічна думка Р. Лукаса.
2. Закон Парето.

Варіант 21

1. Теорія Ф. Модильяні.
2. Теорія селянського господарства Чайнова.

7. Методи навчання

Лекції проводяться на основі словесних методів навчання та елементів проблемного навчання, евристичної бесіди та супроводжуються мультимедійними презентаціями.

Під час семінарських занять в навчальному процесі використовуються: розв'язання типових та ситуаційних завдань, тестування, дискусії, модульний контроль.

При організації самостійної роботи студентів перевага надається написанню індивідуальних науково-дослідних робіт з подальшим публічним виступом у групі, тощо.

Під час занять семінарських – дискусії, обговорення ключових питань на підставі показників сучасних підприємств.

8. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль успішності студентів передбачає перевірку виконання індивідуальних завдань по курсу та якості засвоєння навчального матеріалу. Проводиться в рамках семінарських занять у формі оцінки роботи студентів та якості виконання індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль має за мету перевірити та оцінити рівень знань, що отримані за курсом, умінь використовувати їх щодо вирішення практичних завдань, а також рівень оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями та навичками в обсязі вимог навчальної програми. Проводиться у формі іспиту.

9. Критерії оцінювання результатів навчання:

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання, вони забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання.

Поточний контроль проводиться викладачем на всіх видах занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування або оцінки виконання завдань на практичних, семінарських заняттях.

Результати поточного контролю враховуються викладачем при виставленні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульний контроль - це контроль знань студентів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів вивчення дисципліни студентами. Підсумковий контроль є семестровим контролем. Підсумковий контроль з дисципліни «Історія економічних вчень (Інституціональна економіка)» проводиться у формі екзамену.

Самоконтроль призначений для самооцінки студентами ефективності власної навчальної роботи з конкретної дисципліни.

Оцінювання знань студентів з дисципліни “Історія економічних вчень (Інституціональна економіка)” проводиться у вигляді **поточного контролю** знань студентів та **оцінювання самостійної роботи студентів** відповідно до робочого навчального плану.

Поточний контроль знань студентів з дисципліни «Історія економічних вчень (Інституціональна економіка)” проводиться за такими формами:

а) *під час практичних (семінарських) занять*:

- опитування або тестування знань студентів з теоретичного матеріалу (до 10 балів);
- оцінка виконання ситуаційних вправ та завдань під час заняття (до 20 балів);

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання (індивідуальних завдань)*:

- оцінка виконання домашніх завдань під час заняття (до 5 балів);
- обговорення матеріалів рефератів під час практичних занять (до 5 балів);
- обговорення матеріалів доповідей з поставленого проблемного питання, проведення дискусій, підведення резюме з даного питання під час практичного заняття (до 10 балів).

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час практичного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття (10 балів);
- при тестуванні – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;
- при виконанні ситуаційних вправ та завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) вирішення завдання; за знання теоретичних основ проблеми, поставленої в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для вирішення завдання; за отриманий правильний результат (20 балів).

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час написання контрольних робіт виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час контрольного заходу (екзамену) виставляється за правильні відповіді на всі питання.

Максимальна кількість балів при оцінюванні написання ІНДЗ за заданими темами виставляється за такими критеріями:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше десяти джерел інформації) (до 10 балів);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на джерела інформації (2 бали);
- за наявність змістовних висновків (до 10 балів);
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах (до 8 балів);

При невиконанні окремих критеріїв з тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, яка виставляється студентові, може бути знижена:

- за неповну відповідь - 0,5 бала;
- за кожен неправильну відповідь – 0,5 бала;
- за невчасне виконання індивідуальної роботи – 0,5 бала;
- за недостовірність поданої інформації – 0,5 бала;

- за недостатнє розкриття теми – 0,5 бала;
- за відсутність посилань на літературні джерела – 0,5 бала.

Результати поточного контролю знань студентів (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем в кінці кожного заняття до відома всіх студентів та проставляються в “Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять студентів”.

Фактична кількість балів, отримана студентом за результатами поточного контролю, переводиться в державну оцінку за такими критеріями:

**Критерії оцінювання знань на екзамені
з курсу «Історія економічних вчень (Інституціональна економіка)»**

Максимальна екзаменаційна оцінка – 30 балів.

Екзаменаційне завдання (письмове) включає три теоретичних питання. Перше питання загальнотеоретичного змісту і передбачає перевірку знань з історії економічної думки до 18 століття.

Друге питання загальнотеоретичного змісту і передбачає перевірку знань з історії економічної думки 19-20 століття.

Третє питання практичного характеру й вимагає творчого підходу і висловлення власної думки студента по даному питанню.

Перше питання має значимість – 10 балів.

Друге питання – 10 балів.

Третє питання -- 10 балів

№ пит	9-10 балів	7-8 балів	6-4 балів	3-0 балів
1	Вільне володіння термінологією, уміння застосувати її на практиці: повна, глибока, всебічна відповідь	Недостатньо повна відповідь	Поверхнєве володіння термінологією	Немає відповіді або присутні її фрагменти

№ пит	9-10 балів	7-8 балів	6-4 балів	3-0 балів
2	Вільне володіння термінологією, уміння застосувати її на практиці: повна, глибока, всебічна відповідь	Недостатньо повна відповідь	Поверхнєве володіння термінологією	Немає відповіді або присутні її фрагменти

№ пит	9-10 балів	7-8 балів	6-4 балів	3-0 балів
3	Полна відповідь, наявна обгрунтована думка студента по даному питанню	Відповідь на питання без власної думки студента	Недостатньо повна відповідь	Немає відповіді або присутні її фрагменти

Оцінка виставляється викладачем і пояснюється кожному студенту після відповіді на всі екзаменаційні питання. Викладач несе відповідальність за об'єктивність оцінки. Виставлені оцінки перегляду не подлягають.

Сума балів, отриманих студентом на екзамені та в ході роботи в семестрі, відповідає загальній кількості балів за вивчення дисципліни:

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
ЗМ1					ЗМ3						30	30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
5	5	5	6	6	5	5	5	6	6	6			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

По шкалі ECTS	Характеристика по національній шкалі	За національною шкалою	За шкалою ХГУ «НУА»
A	<p>Вільне володіння категоріальним апаратом дисципліни; глибоке розуміння економічної термінології, вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.</p> <p>Добра сформованість навиків розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.</p> <p>Вільне володіння професійною аргументацією для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.</p>	Відмінно	85–100
B	<p>Добре володіння економічною термінологією, вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем, сформованість навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності</p>	Добре	75–84

C	Володіння економічною термінологією, вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, знання сутності економічних процесів, їх основних характеристик розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем, сформованість навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності	Добре	65–74
D	Задовільне володіння економічною термінологією, задовільне вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, знання сутності економічних процесів; задовільна сформованість навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності	Задовільно	57–64
E	Задовільне володіння економічною термінологією, слабе вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, знання сутності економічних процесів, слабе знання сутності економічних процесів; задовільна сформованість навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності	Задовільно	50–56
FX	Фрагментарне володіння економічною термінологією, слабе володіння категоріальним апаратом дисципліни, слабе вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономік, відсутність навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності. Можливість перескладання іспиту	Не задовільно	25–49
F	Незадовільне володіння економічною термінологією, фрагментарне володіння категоріальним апаратом дисципліни, слабе вміння пояснювати базові концепції мікро- та макроекономік, відсутність навиків використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності. Обов'язковий повторний курс	Не задовільно	0–24

11. Рекомендована література

Базова

1. Богоявленская Ю., Тищенко С., Якобчук В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / Ю. Богоявленская., С.Тищенко., В. Якобчук. – К. : Центр учб. літ., 2017. – 476 с.
2. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки [текст] : навч. посіб. / Н. М. Краус – К. : Центр учб. літ., 2014. – 504 с.
3. Кухар О. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / О. В. Кухар. – К. : Центр учб. літ., 2015. – 326 с.
4. Лісовицький В.М. Історія економіки та економічної думки : підр. / В.М. Лісовицький – К. : Центр учб. літ., 2017. – 348 с.
5. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613Opera.HTML%5C%5CShell%5C%5COpen%5C%5CCommand>
7. «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір». Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF/print>
8. Етичний кодекс ученого України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
9. Тарасевич В.М. Історія економічних вчень. Підручник затверджений МОН України / В.М. Тарасевич. – К.: «Центр учбової літератури», 2018. – 352 с.
10. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 476 с.
11. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. / В. П. Якобчук – К.: «Центр учбової літератури», 2018. – 476 с.

Допоміжна

1. Ададуrow В. Історія Франції : Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII ст.) / В. Ададуrow. – Л. : Вид-во Укр. катол. ун-ту, 2018. – 412 с., [53] с. кольор. ілюстр.
2. Джеджора О. Історія європейської цивілізації. – (Сер. іст. вид. ; № 1). Част. 1 : До кінця XVIII ст., 2016. – 430 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Президент України <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України. <http://www.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України <http://minfin.kmu.gov.ua>
6. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>
7. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>